

4 km.

Izdanje za nedeljo 8. decembra 1895.

(v Trstu, v soboto zvečer dne 7. decembra 1895.)

147. številka.

Tečaj XX.

EDINOST
 Lahja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torzkih, četrtekih in sobotah**. Zjutranje izdanie izhaja ob 6. uri vjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanie stane: za jedan mesec f. 30, izven Avstrije f. 40 za tri meseca f. 60, f. 45 za pol leta f. 100, f. 70 za vse leto f. 150, f. 100. — Na narodbe brez pritožbe narečnina se ne jemijo exz.

Pozamično številko se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 20 avt. Izven Trsta po 25 avt. Sobotno večerno izdano v Trstu ob 6. ur. Izven Trsta 25 avt.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Po deželnozbornih volitvah na Kranjskem.

VI.

Odurni so bili prizori ob zadnjem volilnem gibanju na Kranjskem in skrajno odurna so bila poročila o dogodkih, zlasti pri agitaciji po kmečkih občinah. Odurni, kakor da so agitatorji imeli jedini ta namen pred očmi, da med narodom slovenskim ne sme priti do onega koristnega tekmovanja med strankami, ki vzgaja ljudstvo in je dovaja do političke zrelosti. Nikdo se ni brigal za političke pojme in nazore, nikdo se niti mislil na to, da bi ljudstvo pončevalo o važnih vprašanjih naše notranje avstrijske politike; in če se je že kdaj mimo grede dotaknil tega ali enega gospodarskega vprašanja, ni imel pred očmi jedra vprašanja samega, ampak njegova izvajanja so bila proračunjena le z ozirom na to, kako bi bolj utrdil svojo in svoje stranke popularnost.

Najprej in iskreno moramo obžalovati, da je konzervativna stranka toli lahkomisljeno igrala s pojmom nekega, nam sicer nepoznega radikalizma. To igro so tirali tako daleč, da znači danes med pripristem ljudstvu beseda „radikalec“ resnično — psovko. Mi ne vemo sicer, kakši in kaj si gospodje mislijo z besedo „radikalci“, kajti do danes so nam gospoda še vedno dolžni dokaza, na katero stran se je do sedaj posebno pojavil slovenski „radikalizem“.

V čem se vendar pojavlja radikalizem kakake stranke in kaka mora biti stranka, da res zasluži pridevek radikalna? ! Odgovor bi se glasil v najpripravnih besedah: res radikalna je ona stranka, ki poseza do skrajne meje se svojimi zahtevami! Ali pa je možno — gospoda naj nam le navedejo jeden sam slučaj, ako morejo — govoriti o narodu slovenskem, da je nezmeren v svojih zahtevah — o tem narodu siromaku, ki poskuje že samega veselja, ako si je kje priboril jedno samo slovensko ljudsko šolo, ki se kar topi v spoštovanju in hvaležnosti do slehernega, zlasti višega uradnika, da mu le isti ne kaže odurnega obraza.

Vsi razsodni ljudje, ki veda, koliko škoduje vsakemu narodu pretirana skromnost in pohlevnost, tožijo v jednomer radi premehek nравi našega naroda; ali ni potem žalostno in obžalovanja vredno, da agitatorji, stojeci na smešno nizkem stališču kranjskega prepira, vzbujajo med nevednim ljudstvom menjenje, kakor da bi bila ta ali ona stranka med Slovenci nezmerna v narodnih zahtevah? Mesto da bi stranke, brez razlike na političko mišljenje, vspodbujale ljudstvo k odločnemu zahtevanju svojih narodnih pravic, pa še grde in spravljajo ob ugled in dobro ime vsakogar, ki se je slednjč vendar-le otrezel stare narodne slabosti slovenske, ako

PODLISTEK.

§. 19.

Critica iz za mučeniških dnij pisateljevanja Mil. Tička.
(Dalej.)

Zadovoljen sem sedel doma in pušil iz svojega dalmatinskega čibuka, ko mi prinese postrešček sledče pisme:

Brez obrazeze!

Da ste hudoben in moralno skvarjen človek, vedele smo že davno; da ste pa tudi indiskreten in nehvalezen, to nam je novo. Bledikasto, starikavo, vranjelaso Špelico* ste včasih brezkončno poljubovali in jej dopisovali najbolj bedasta pisma; — „bujnoprata, mozolasta Ela“ Vam je storila marsikatero galantno skrivno ljubeznjivost; — „noslajoča, ogromnonosa Malči“ Vam je bila včasih kaj spretan „slon“ pri Vašem grešnem ljubimkanju z „Lipnikovo Jelo“; Poljskova Neti je danes „omejena najivka“, včasih pa ste zmanj zdihovali pod njenim

doličnik ni politički pristaš prevzetenosti Jakoba Missie. Konzervativni stranki je pravica — in te pravice jej ne sme nikdo kramati —, do varovanja svojega stališča tam, kjer vladajo navskrižja v menenjih, ali te pravice jej ne pripoznamo nikdar, da bi smela semešiti ljudi nasprotne stranke tudi tedaj, kadar se kažejo isti odločne v zagovarjanju skupnih koristi naroda.

Le par primer hočemo tu navesti, da pokažemo drastično, kakega sadu prinaša tako semešenje. Nekje v idrijskem okraju so si ljudje po groznih slikah, ki jih je načrtala na steno strastna in neizbirljiva agitacija, trdno domisljali, da kandidat Božič nosi na glavi — roge! Ali se s tako agitacijo vzgaja ljudstvo? V okraju Svetčem so bili kmetje silno ogorčeni, ker je Svetec baje zakrivil, da je dejela za lepo sveto 100.000 gld. sezida v Ljubljani — keglijšča. (O tem „keglijšču“ spregovorimo seveda še pozneje.) Ali se takó poučuje ljudstvo — o javnih stvareh? V takem semešenju se nam ne kaže borba za svoja „boljša načela“, ampak borba proti narodu samemu. Po takem semešenju se še bolj mešajo pojmi preprostemu ljudstvu — a noga hujšega sovražnika narodu, nego si je narod sam, ako nima pravega razumevanja o svojih pravicah, aka ne ve, česa sme in more zahtevati.

V dejstvu pa, da vodatvo konservativne stranke na Kranjskem ni le dopuščalo takega semešenja, ampak je bilo opaziti pri vsej agitaciji proti „radikalizmu“ dobro proračunjeno organizacijo in stalno metodo, v tem dejstvu imamo najbolj dokaz, da se nismo motili, ko smo izrekali svojo sodbo o narodno-političkih nazorih istega vodstva.

Tako semešenje vsake odločnosti v narodnem zahtevanju, tako semešenje mož, ki so, poleg vseh svojih morebitno krivih nazorov v tem ali onem pogledu, vendar le vzhledni patriotje in poštenjaki, pa ne upliva pogubno le na mišljenje naroda, ampak škodi nam tudi na zunaj, ker potiska jačo nevarno oružje našim nasprotnikom v roko. Bogu budi potoženo, da obrekovanja nasprotnikov o požrešnosti slovanstva naletajo le prerađana preposlušna ušesa in so nam ravno ta obrekovanja napravila že neizmerno škode toliko pred vsem tujinstvom kolikor pri vladah in v višjih krogih. Težak je ta boj proti klevetanju vplivnih, mogočnih in lokativnih nasprotnikov, ali ta boj postane zares nemogoč, ako bodo sami vpili v svet o — nenasljljivem radikalizmu slovenskem.

Konservativna gospoda bi morali vendar enkrat stopiti raz nizko kranjsko stališče, spomniti bi se morali, da stranka, ki hoče imeti prihodnost med nami, ne sme pozabiti

oknom cele noči.... Taki ste, in Vi se držnete nas semešiti pred svetom, karikirati naše vzore in nazore? ! Pfui, pfui! Damo Vam samo dve alternativi: prekličite (sklicujemo se na §. 19. tiskovnega zakona) vse žalitve, sicer damo hektografiati vsa Vaša ljubavna pisma, popisemo vse Vaše pikantne sramotne doživljaje in je raztrošimo po vsem svetu!

V N. 10. julija 18**.
Špelica Ambrič. — Ela Mohor. — Milič Mačič. — Poljsk Neti. — Krevljac Bina.

Lahko si misliš, v koliko zadrgo me je spravilo to pismo! Moj Bog, če te babnice izvrši svojo strašno grožnjo! Izgubljen sem.

Že sem tuhtal, kaj mi je storiti, ko mi donese županov hlapec pismo:

Vi!

Ker sem v N. slučajno jaz župan in jedini gluhec, in ker sem v nevarnosti, da bodo smatrali ljudje mene za tistega „gluhega apotekarja in oderuha v N.“, katerega bičate v svojih „Prizorih“, zahtevam po §. 19., da

ni za trenotek, da kranjstvo samo za-se še ne znači slovenstva, poštovati bi morali, da večina naroda ne biva na Kranjskem. Stranka, ki si nadvejje častni naslov „narodno-konservativna“, ne bi smela vender pozabiti, da je usoda slovenstva na Kranjskem tesno spojena z usodo slovenstva po drugih pokrajnah, in urediti bi morala vse svoje postopanje tako, da bi isto odgovarjalo položenju našega naroda po vseh pokrajnah. Poglejte tu doli na nas, ozrite se tja gori na tužno Koroško, spomnite se duhovnikov-trpinov po Istri, in odgovorite nam potem, ali je umestno govoriti o slovenskem radikalizmu! Niti temelja si nismo še sezidali, a po vaših agitacijah o slovenskih radikalcih bi moral meniti svet, da že plešemo po strehi v sami in goli preobjestnosti.

Gospodje naj le premislijo vse to in potem nam ne bodo steli v zlo, ako stojimo nezaupljivo na strani, ne kot trabanti — kakor se nam je po krivici očitovalo večkrat — takozvanih kranjskih „radikalcev“, ampak kot oni del naroda, ki v zavesti svojega opasnega položenja, opaža se žalostjo v srcu, kako nam kranjski Slovenci zagrajajo pot do odločnišega in uspešnišega dela za rešitev iz nevarnosti. Tudi pri nas — kar je, tega nočemo tajiti — ni pravega razumevanja o potrebah našega naroda in o taktiki, ki jo moralo slediti slovenstvo v sedanji dobi; tudi pri nas je mnogo gnilega. Ali mi smo neposredno izpostavljeni strašnemu pritisku in je naravno, da vpliv tujinatva ni mogel ostati brez posledic zadržno kakavost našega ljudstva. A ravno zato, ker smo po pokrajnah izpostavljeni sovražnemu viharju in z istim spojeni narodni demoralizaciji, ravno zato bi smeli pričakovati, da nas bodo lepi vzgledi iz središča, kjer dihajo svobodneje, krepili in utrjali duševno. Najmanje pa, kar smemo in moramo zahtevati, je to, da nam ne bodo otežavali položenja z nepremišljenim govorjenjem o nekem slovenskem radikalizmu, kojega nikjer ni, in da ne bodo že a priori diskreditovali naših narodnih teženj.

Nehajte vendar enkrat se svojo nevarno igro o slovenskih radikalcih, sicer bi morali misliti, ne le to, da političko-narodni nazori vodstva konservativcev so in ostanejo vedno isti, nespremenjeni, ampak tudi to, da se je konservativna stranka sama konečno in definitivno odpovedala delu za narodno star in da hoče služiti le nazorom vodstva.

Finančno in gospodarsko položenje Italije.

Ves svet ve sicer, da je gospodarsko in finančno položenje Italije tako žalostno, da

konstatujete, da nisem jaz tisti „gluhodruh“, sicer se vidiva...!

N. 10.VII. 18**.

Kriščian Sraka,
župan in mesar.

Jedva je zaprl hlapec vrata za seboj, prisopela je debela dekla z novim pismom:

Vrli gospod ič!

Trdi se, da sta Lipnikovka, „prodajalka suknja in beline“ in njena hči Jela v „Prizorih“ — jaz in moja hči Frančka. Jaz nisem bila nikdar „lehkoživa natakarica“, „tolsta in zavaljena“, pa „rdeča kot potonika“; svojega Tončka tudi nikdar ne pretepam, če je še tako vinjen. Jela ni kazala nikdar — tudi v dežji ne! — svojih „golih meč“, ker ona nosi v edno nogovice! Zahtevam, da to na ravno istem mestu popravite po §. 19., sicer Vas tožive.

V N. 10. julija 18**.

Leni in Frančka Ribič.

Se me je polivala kurja polt, mislečega na jezikavo Ribičevko in njeni zlobno

Oglas se računa po tarifu v petitu; za naslove z dobilimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsegava navadnih vestic. Poslana, osmrtnica in javne objave, domači oglasi itd. se računajo po pogodbah.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu: ulica Caserma st. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacijo in oglase sprejema **upravništvo** ulica Molino p/c, celo hč. 3, II. nadst. Odprtje reklamacije se prosto pošilja.

Edinost je med.

gre tej državi po vsej pravici pridevek — gladne, in strmeti moramo le na velika domisljajnosti nje državnikov, ki bi poleg vsega očevdnega siromaštva hoteli šeigrati prvo vijolino v koncertu evropskih držav; a ne le to, ampak celo ponosno in bogato Angleško bi hoteli po opicje posnemati ti velikani — v prilikavstvu se tiranjem svoje kolonialne politike v drugih delih sveta, češ: anch'io sono pittore — zakaj ne bi se tudi jaz uvrstil med vladarje vesoljnega sveta! Krone svoji semešnosti pa so si postavili italijanski državniki sedaj ob homatijah na Vstoku. Iz nujne druge prestolnice veličasti evropskih ne dobivamo toliko poročil o praznih grožnjah, še praznišem bahačenju, rožljanim se sablo, ter širokostenju glede na svoje nakane, nego jih dobivamo iz Rima. Si morajo že domisljati ti siromaki, da v Londonu in Peterburgu, v Berolini in na Dunaju, le poslušajo v svetem strahu, kaj poreče in kako jo ukrene signor Crispi glede na homatijo na Vstoku; kdoč čuje vse te pojave brezmejne in ravno zato semešne domisljajnosti, a ne pozna strašne mizerije italijanske, moral bi si misliti, da se bodoča usoda vsega Vstoka določa res — v Rimu!

Druži se semejo temu, ali se jim pa gnusi, kakor se nam gnusi berač, ki je še predzren in nesramen, kadar mu dajemo miločine. Obnemogli, ob palico opirajoči se starec hoče teči za skokonogim zajcem — ali ni semešno to?

In vendar nismo imeli pravega pojma še do sedaj o grozni mizeriji Italije v finančnem in gospodarskem pogledu. Vse nago siromaštvo in bedo Italije nam je še le prav živo postavil pred oči znani italijanski nacionalni ekonom in statistik C. Mancini. Ta mož si je nadel nalogu, da v statističkih števkah pokaže gospodarsko življenje Italije v primeri z gospodarstvom drugih del. In govor teh številk je jasen — grozen. Svoje podatke je prijavil Mancini v listu „Messagero“. Zlasti nas, ki smo sosedje tej po svoji domisljajnosti zares orjaški, a po svojih gospodarskih silah upravljati Italiji, nas morajo zanimati Mancinijeva studije. Temeljno misel svojim prijavam označuje Mancini z besedami: „Italija, kojo označajo pisatelji in pesniki za jedno najprečnejših med deželami evropskimi, je ravno nasprotno — v tem pogledu se ne smemo udajati iluzijam — med najnesrečnimi.

Po nastopnih številkah sodijo lahko čitatelji sami, koliko je resnice na tej trditvi Mancinijevi.

Mancini je sestavil najprvo tabelo, v

hčer, katerih bi se zbal sam peklenček radi nujnih strupenih jezikov, ko se zopet odpre hrupno vrata. V sobo prihrumi Papirček, ponesrečen jurist kratkega, topega pogleda, X-sastih nog in pličaste butice. Moško se razkoraci pred menoj, vihté v rokah pasji bi sika:

„Gospodine! — mhè, mhè, — nesramnost, infamija, mhè, satisfakcijo mi daste, mhè, mhè, sicer Vas pretepem, — mhè, pretepem, — s tem-le, mhè, — s tem-le bičem Vas premikastim!“

„A za vrata, gospod Papirček, kaj sem Vam vendar storil? !“, začudil sem se jaz.

„Mhè, v „Prizorih“ dela „faliran jurist“ bedaste igrice à la Nestroy z zoperno vognajočimi dovtipi, in to sem jaz, — mhè, — jaz!“

„Nikakor ne, gospod Papirček, Vas ne smratam niti zmožim...“

„Dobro, mhè, dobro; torej konstatujte to v onem listu! Sicer Vas blamiram s §. 19., pa še pretepem Vas, — mhè, mhè!“

(Dalej prih.)

koji primerja bogastva prvih držav Evrope. Ta tabela pravi:

Dežela:	Skupno bogastvo v milijonih frankov	Bogastvo na vsako glavo prebivalstva
Angleška	218.000	6225
Francozka	214.950	5600
Nemčija	160.925	3500
Spanjolska	62.900	3700
Avstrija	90.325	3250
Italija	73.825	2500
Rusija	108.575	1625

Ker pa te številke niso dovolj jasne, treba jih še bolj razkrojiti na njih sestavne dele: Pred vsem znaša n. pr. trgovinsko bogastvo Angleške 162, Francozke 80, Italije pa 14 milijard; bogastvo na zemljiščih na Francozku 80, na Angleškem 42, v Rusiji 40, v Italiji — 26 milijard; kosmati donesek zemljišč na Angleškem 9, na Francozku 8, v Italiji — 2 milijardi; obdelane zemlje je na Francozku 24.679.940 hektarov, na Angleškem 22.555.025, v Italiji — 14.160.650; na vsakem hektarju pridelajo na Angleškem za 400 frankov, na Francozku 300 frankov, v Italiji za — 70 frankov; žita pridelajo na vsako glavo na Francozku 462, na Nemškem 365, v Italiji pa — 170 litrov. Vnana trgovina znaša povprečno na Angleškem 15, v Nemčiji 10, v Italiji pa — 2 milijardi.

Istotako je siromašna Italija, ako primerjamo število glav živine. Rusija ima n. pr. 16 milijonov konj, 22 milijonov goveje živine, 48 milijonov ovac in 9 milijonov prešičev. Italija pa ima 1 milijon konj, 3 milijone goveje živine, 8 milijonov ovac in 1% milijona prešičev.

V gospodarskem pogledu je totej Italija daleč za vsemi drugimi državami, istotako na polju trgovine, industrije in uredbe davkov. Angleška ima n. pr. 38500 kilometrov železnic, Francozka 32.200, Italija pa — 13.600 kilometrov. Angleška izdaje za svoje železnice 19 milijard, Italija pa 3 milijarde. Jako kričeče pa je razmerje pri dohodkih na vsak kilometr železnice. Angleška ima na vsak kilometr železnice 59.000 kosmata, tega in 28.000 čistega dohodka, Francozka 35.000 kosmatega in 17.000 čistega, Italija pa 19.000 kosmatega in 5000 čistega.

Tudi uredba davkov je v zvezi z gospodarskim stanjem v deželi. Po Mancinijevih podatkih znašajo skupni davki na vsako glavo: na Angleškem 20 frankov, na Francozku 25, v Nemčiji 30, v Italiji pa — 90 frankov. Zemljišča so obdačena: na Angleškem 5%, v Nemčiji 7%, na Francozku 10%, v Italiji pa — 30%. Premakljiva premoženja so obdačena: na Angleškem 6%, na Francozku 8%, v Italiji 20%.

Za vojsko in mornarico izdaje Nemčija na vsako glavo 25 frankov, Francozka 23 frankov, Italija 15. Vendar pa je tudi ta številka gorostasna z ozirom na siromaštvo dežele.

Drugače stoji z izdatki za druge koristne naprave. Za javna dela izdajajo na Angleškem na vsako glavo 12 frankov, na Francozku 10 frankov, v Italiji pa le 5 frankov; za javni pouk na vsako glavo: na Nemškem 5 frankov, na Francozku 4 franke, v Italiji — 1 frank; za poljedelstvo na Francozku 6 frankov, na Nemškem 4 franke, v Italiji pa — 30 centozimov! A toli žalostne številke pri vsem tem, da ima Italija največe potrebe tako za delo kakor za pouk, kajti v Italiji je še: 70% odstotkov ljudij, ki ne znajo čitati ne pisati, dočim je takih ljudij na Nemškem le 5 odstotkov, na Francozku in Angleškem le 7 odstotkov.

Zaključuje svoje studije pravi Mancini, da treba prav spoznati deželo, ako jo hočejo zopet porzogniti gospodarski. Resnici treba pogledati v oči, ne da bi se je ustrašili. Zdravnik ne more zdraviti bolezni, ako ne pozna nje bistva in nje obsega. Mancini obeta tudi, da hoče prihodnjih dati praktičnih nasvetov, kako bi bilo možno zboljšati gospodarsko življenje Italije. Po našem mnenju pa bi moral najprv nasvetovati italijanskim oholežem: proč z bahaštvom in z domisljavostjo, proč z kolonialno politiko!

V Afriki nima Italija ničesar opraviti. Zgornje številke kažejo vendar dovolj jasno, da ima Italija dovolj posla doma, pri sami sebi. To je vendar neodpustljivo zapravljanje se silami in sredstvi, ako se Italija vojuje in pridobi Afriko, v domovini pa je toliko polja neobdelanega in toliko rok brez posla; toliko ljudij, ki praznujejo in — strajajo! Mnogo se govori dandanes o

italiji "iredenti", o neodrešeni Italiji. Res je, mnogo Italijo treba še rešiti, a ta ko neodrešene Italije ni v Avstriji — kakor kriče ireditovci tostran in onostran državne meje —, ampak v Italiji sami. Italijo samo treba rešiti iz finančne in gospodarske bede. Po številah Mancinijevih bilo bi zopot jako vabiljivo premišljati o tem, koliko vrednosti ima kot zavezničica država s takimi statističkimi podatki o nje gospodarskem in finančnem položenju?

Ali je taka zavezničica res vredna tolikih materialnih, še več pa — moralnih in žrtev? O tem vprašanje naj bi vendar malo premišljali naši avstrijski državniki!

DOPISI.

Iz Trsta dne 30. nov. 1895 (iz v. dopis). Poročilo o občnem zboru, ki ga je imela „Bratovščina sv. Cirila in Metoda“ dne 24. novembra t. l. ob 3/4 popoldne v slovenski žoli sl. družbe sv. Cirila in Metoda pri sv. Jakobu. — Predsednik: stolni kanonik Jožet Križman; tajnik: učitelj Miroslav Pretnar; vladin zastopnik ces. kr. redarstveni nadkomesar Bernard Bachar.

1. Po molitvi predstavi predsednik zboru g. vladinega zastopnika in ogorovi prisotne ude. Javila, da odbor stopa pred občni zbor s prav ugodnim poročilom, ker je bratovščina v preteklem upravnem letu bolj napredovala, nego v vseh prejšnjih letih skupaj, navtevši ustanovnega leta 1886. — Potem govori o delovanju bratovščine v zboljšanju slovenskega cerkvenega petja. Izreka priznanje pevovodji g. učitelju Miroslavu Pretnarju, ki je sprav dobrim vsphem izvezbal močan pevski zbor; hvali pevce, ki se vztrajno-marljivo trudijo in žrtvujejo za čast božjo. Naznana, da je na mesto gosp. Pretnarja, ki se je nedavno pevovodstvu odpovedal, stopil gosp. Janko Macák, kateri povsem brezplačno vodi pevski zbor, za kar mu bratovščina mora biti hvaljena. Dalje omenja druge zadeve, kakor: cerkvena opravila, nabiranje darov za zastavo, zanimanje č. duhovščine za bratovščino. Na zadnje pa obširno razlagom pomen bratovščine, dokazujoč, da je ona katoliško in molitveno društvo, ker jej je namen z molitvijo, t. j. s češčenjem sv. Cirila in Metoda, s cerkvenimi svečanostmi in posebno s sv. mašami in slovenskim cerkvenim petjem izprositi od Boga zedinjenje vseh Slovanov v sv. katoliškej cerkvi. Bratovščina pa je tudi rodoljubno in domoljubno društvo, kajti s tem, da vzbuja in utrujuje v svojih udih katoliško zavest in prosi Boga, da se mej Slovani razširi katoliška cerkev, skrbi za največo srečo naroda; ktor pa je trden v sv. veri in ljubi svoj narod, ostane zvest tudi svojemu cesarju. — Govor se je vzprejal z odobravanjem.

2. Tujnikovo poročilo. Odbor je imel osem sej. Prva njegova skrb je bila ta, da se ustanovi nov pevski zbor za slovensko cerkveno petje. To se je posrečilo. Dobro izvezbani pevci so nastopili dne 21. aprila l. (belo nedeljo) pri Dev. Mariji Pomočnici ali starem sv. Antonu, in potem dne 7. julija (v nedeljo po sv. Cirilu in Metodu) tudi pri sv. Jakobu; pojpa pa v obeh cerkvah pri zjutranji in popoldanski službi božej.

Mej tem so se godile nekatere premembe v odboru. Denarničar duhovni pomočnik Ivan Koruza se je preselil na Općine in na njegovo mesto je odbor za denarničarja izvolil odbornika Luka Sarazin a; podpredsednik prof. Matko Mandič je izstopil iz odbora in podpredsedništvo je prevzel odbornik Andrej Švagelj. Gg. Mandiču in Koruzi se izreka priznanje in zahvala za njiju požrtvovalno in vspešno delovanje v korist bratovščine.

God sv. Cirila in Metoda je bratovščina proslavila s cerkvenimi svečanostmi dne 5. in 7. julija, katerih se je vdeležilo na stotine ljudstva.

Svetih maš se je opravilo 31. in sicer 25 za vse žive in umrle ude vsako prvo in tretjo nedeljo v mesecu ob 6. uri in 5. juliju, 6 pa za šest mej letom umrlih udov.

Razvijanje bratovščine se vidi najbolje iz številk, ki nam kažejo novopisane ude v letih 1886—1895 tako-le: 109, 42, 21, 34, 34, 10, 3, 6, 75, 263 (3 ustanovniki). Sedaj šteje bratovščina (ker jih je 23 umrlo in je 1 izstopil) 573 udov in sicer 222 moških in 351 ženskih.

Izreka se zahvala vsem blagim podpornikom bratovščine: sl. načelniku podružnice sv. Cirila in Metoda, ki je blagovoljno preustilo svoje prostore za pevske vaje, seje in občni zbor; sl. uredništvu „Edinstvo“ in „Naše Sloga“, ki sta brezplačno prinašali oznanila in poročila; vsem čestitim osebam, ki so pripomogle, da se je bratovščina letos tako krasno razvitala.

Kaže na neumorno in neustrašeno delovanje odborovo, pozivlja poročilo ude, naj se oklenejo bratovščine, da bi še nadalječela v prospeku sv. vere in naroda ter sklepa z zavizom sv. Cirila in Metoda na pomoč.

Poročilo se je vzelo na znanje.
(Konec prih.)

Političke vesti.

V Trstu, dan 7. decembra 1895.

Državni zbor. Včeraj je poslana zbornica nadaljevala razpravo o zakonu glede rudniških nadzornikov. Razpravo je pretrgala, ko je prišel v razpravo predlog poslancev Pernerstorferja, s katerim pozivlja vlado, da predloži zbornici načrt za volilno preosnovu. V razpravo je posegel tudi ministarski predsednik grof Badeni, ki je izjavil, da za sedaj ni še v stanu, da bi mogel podati meritorno izjavo, obljubil pa je, da poda tako izjavo prav gotovo v splošni razpravi o proračunu, torej v 3 do 4 dneh. V tem zmislu je naprosil predlagatelja Pernerstorferja, naj potpri še par dni, in iz tega vzroka naj tudi zbornica odkloni nujnost. V imenu levice je naglašal poslanec Kuenburg nujno potrebo volilne preosnove, menil je pa, da je že lahko počakati še par dni. Nujnost volilne reforme je naglašal tudi mladočenski posl. Brzorad in predložiti je dogotovljen načrt. Mladočehi se bodo vsikdar potezali za splošno, jednakom in neposredno volilno pravo. Posl. Lueger je ostro napal bivšo koaličensko vlado in nemško levico, kojo poslednjo je apostrofiral, da bi brez pogojno glasovala za nujnost predloga Pernerstorferjevega, ako bi jej bilo res do tega, da se izvede volilna preosnova. Opozicija Mladočehov da ni nevarna, kajti češki lev je postal jasno krotak. Na ta napad je ostro odgovoril mladočenski posl. dr. Kaizl, rekali, da srd Luegerjev ne izvira iz stvarnih razlogov, ampak iz osebne trme. Mladočehi, ki so omogočali antisemitom, da so njih predlogi prišli v razpravo v zbornici; si hočejo vendar varovati pravico, da smejo presojati o tem, kar se zahteva od njih. Zlasti arda proti kateri si bodi veri nočeo poznavati Mladočehi. Govornik se je odločno izrekel proti prevetnosti dra. Luegerja. — Grof Wurmbrahan se je posvetil potem prenvhaležni nalogi — obrambi koaličenskega ministerstva. Predgovornikoma je repliciral posl. Lueger, kako, to ni razvidno iz kratke brzovajke. Radovni bi pa bili vendar, kako je odgovoril Mladočehom. Konečno je izjavil predlagatelj Pernerstorfer, da odpre vlade in strank ne bode mogeli preprečiti uvedenja splošne volilne pravice. Tako mislimo tudi mi in le obžalovati bi morali, ako bi Mladočehi odsele le platoniki naglašali potrebo splošnega volilnega prava. Mi seveda ne stavljamo posebnih nad do Badenijevega načrta, vzhici temu pa pričakujemo napeto radovednostjo njegovih izjav, kajti čudno bi bilo vsakako, ako bi se ravno pod tem možem približali, četudi le za korak, prenosu volilnega reda v smislu resničnega razširjenja volilnega prava. Nujnost predloga posl. Pernerstorferjevega so seveda odklonili, kar pa ni ne de, ko veže vladu slovenske obljube, da bode morala govoriti v par dneh.

K notranjemu položaju. Vemo, da je gotove vrste političkih vesti vsprejemati skrajnim nezaupanjem in prepotrebno rezervo — kajti mnogo takih vesti je staviti na račun pohlepnosti po širjenju senzačnih vesti, — vendar pa po obilici raznih poročil, prihajajočih te dni z Dunaja, se človek res ne more odtegniti utisu, da se na Dunaju kuha nekaj važnega, nenavadnega. Na to kažejo razni simptomi. Mladočehi so tako vblažili obliko svoje opozicije, iz česar bi bilo sklepati, da se res vrše pogajanja in da je morda celo prišlo že do zblizanja med vladu in zastopniki naroda češkega. V tem domnevjanju nas posebno potruje trdovratno vzdržujoča se vest o odstopu namestnika češkega, grofa Thuna; pomisli treba namreč, da je grof Thun danes najnepričutljivija oseba v mla-

dočeskem taboru. Simptomatičen je tudi spo-pad med mladočenskim poslancem Kaizlom in d. rom Luegerjem v poslanski zbornici, o katerem spopadu govorimo na drugem mestu. Najvažnejše pa so vesti, ki jih je prinesla Praška „Politika“ o zadnjem dvornem obedu. Mladočenski poslanec Engel in Schwarz sta sedela nasproti cesarju. „Cercle“ po obedu je trajal celo dve ur in ob prilikah je izrekel cesar do poslancev Engel, besed velike političke važnosti. Vsebina tega pogovora ni za javnost. Dr. Engel je še isti večer odpotoval v Prago, da sklice eksekutivni odbor mladočenske stranke. Naglasiti moramo sicer, da oficijozni glasi oporekajo temu poročilu, ali ako vzamemo vse ta kompleks raznih vesti, ne moremo drugače, nego da mislimo, da se pripravljajo važni dogodki v naši notranji politiki.

Štajerski poslanec baron Morsey je izstopil iz Hohenwartovnega kluba, ter se pridružil katoliški ljudski stranki.

Sumljivi obiski. Znano je, da je našim Italijanom najgorečija želja ta, da bi prišel na izpraznjeno škofovsko stolico tržaško sedanji škof tržaško-puljski, mons. Flapp, na mesto poslednjega pa škof in partibus Lorenzo Petris. Mi si niti ne moremo prav misliti, da bi se mogla uresničiti ta želja Italijanov, da bi na obe stolice prišla moža, ki ne razumeta jezika večine vernikov. Ta želja je pregorostasta, da bi mogli verjeti na nje uresničenje.

In vendar, vendar so nas poučili dogodki iz zadnjih dñi, da želja Italijanov ni brez vsakega temelja, ker so se jej menda pridružili tudi drugi krogi. „Naše Sloga“ je izvedela — kakor pravi: iz povsem verodostojnega vira —, da so kandidata za škofski stol, Lorenzo Petris, videli te dni v palači našega namestništva. Kako lepo vsporedno se vrše pogajanja v Trstu za imenovanje italijanskega biskupa slovenskim vernikom, na Dunaju pa za vstop Slovencev v vladno večino! Kakih nezmiselnosti si včasih dovoljuje muhasto naključje. Bog nas hrani tudi v bodočem pri dobrem humorju!

Položaj na Vstoku. Iz Rima javljajo, da se je sultana vendar le udal ter podpisal dovoljenje za druge stacisce ladije. Drugi pa hote zopet vedeti, da se je skrhalo soglasje med poslaniki velesil; z druge strani pa zopet oporekajo tej vesti, zatrdivši, da je navidezno nesoglasno postopanje le posledica temu, da francoski poslanik ni še dobil podrobnih navodil, ruski pa je bolan. Konzuli Italije, Angleške, Francije in Rusije, nastanjeni v Erzerumu, so sestavili spomenico, v koji izjavljajo, da Armeni niso provzročili izgredov v Mali Aziji. Malo sumljivo pa je vendar, da se sicer toli trdorsčna Anglija kar naenkrat toliko briga za bedo Armencev. Kje pa je bilo do sedaj to toli dobro arce angleško?

Napadalci na brata Franka. Te dni smo zabeležili v našem listu, da je Zagrebško sodišče spoznalo nekrive one delavce ogreske državne železnice, ki so bili takó surovo napadli pravnika brata Franka. Proti tej res nekako čudni razsodbi uložilo je državno pravništvo ničavno pritožbo. Da pa madjarski surveži ne bi vzdihovali pod klučem do nove razprave, izpustili so jih na svobodo proti jamčevini 400 gld. Obtoženi delavci morali so obljubiti, da ne odidejo iz Zagreba do nove razprave.

Različne vesti.

Avdijenca. Nj. Vel. cesar vsprejal je včeraj v avdijeniji med ostalimi tudi višega stavbarskega svetovalca Aleksandra Porento.

Nj. Vel. cesarica na Francozku. Iz Nizze poročajo včeraj

veliko število ljudstva. Blagoslovjen bodi spomin zene, ki je obdarila mukotrpi narod hravatsko-istrski dvema toli pogumnina prvoboriteljem!

Mestni svet tržaški bode imel noč ob 7. urij zopet javno sejo, v kateri bode nadaljeval razpravo o občinskem proračunu. Poročilo o tej seji priobčimo v prihodnjem izdanju.

Novi ravnatelj Škofjekemu konviku v Trstu. Ker se je veleč. g. Masten odpovedal ravnateljstvu, imenovan je ravnateljem na tem konviku velenčeni gospod dr. Josip Ivančič, nemški propovednik v cerkvi pri sv. Antonu novem in bivši kancelar v Škofjekovi pisarni.

Zenski podružnici sv. Cirila in Metoda za prijete „Prastáře“ sti darovalo g. Čene Matice Nadlišek 2 kroni in Milka 2 kroni. — Gospa Tereza Metlikovič, ker se ni mogla vdeležiti koncerta dne 24. novembra, 2 kroni.

Doneski za moško podružnico sv. Cirila in Metoda v Trstu: Petoralno društvo v goštini „Alla Vittoria“ je nabralo in izročilo po g. Fr. Žitku 140 st., učitelj Kapež je daroval 40 st.; Kušarja sta darovala 2 Kr. in Stanko Godina, Jože Negode 2 kroni in drž. poslanec g. Nabergoj 10 kron, ker se niso mogli udeležiti veselice; dominikanci v kavarni „Commerce“ so darovali 80 st. Nabitralci za izlet v Ljubljano so darovali po g. Kravosu preostanek 7 kron 18 stot.; g. Gorup je daroval 1 kruno v namen, da bi delatci bolj spoštovali duhovščino (po pomoti zakašnjeno); vesela družba v gostilni „Alla citta di Frankfurt“ je nabrała in izročila po g. Nehronju 14 kron 50 st.; A. F. je nabrał na ženitnini na Vrhnu v Saležu 13 kron 7 st.; g. Bežko Druženšt. izv. Bulgarine je nabrał za turško pesem „olmaži plach' kiečaš“ (ni leka moje duši) 2 kroni 50 st.; tekmovalci na biljardu v kavarni „Commerce“ so darovali 8 kron; dan po ženitovanju Anice R. in Ivana B. v Bazovici se je nabrał v gostilni „pri Lipi“ med veselo družbo „fajn l'di“ 10 srebrnih krun. — O tej priliki se popravlja zadnjí izkaz v smislu, da je daroval gosp. Anton Turk in ne Josip Turk 4 krun.

Za Božičnice so darovali: mil. dr. Gl. 20 kron, gospa Ant. Šabec 20 k., msgr. Š. 10 k., msgr. Fl. 10 k.

Nestrpnost. Dne 4. t. m. šel je delavec Vekoslav Volčič na magistrat, da bi mu nopravili „Delavsko knjižico“. Ker ne ume dobro italijanski, povedal je svojo željo po slovenski. Toda slabo je naletel siromak, kajti naš jezik zveni neprijetno ušesom gospodov uradnikov na magistratu. Slednjič so ga odslovili z opomnojo, da naj govori italijanski, ali pa naj dovede tolmača, češ, da omi ne razumejo in da jim ne treba razumeti slovenčine. — Narodna nestrpnost sega torej že tako daleč, da nima usmiljenja niti s siromašnimi delavci, ki morajo brez potrebe traktiti svoj dragičas, v to jedino svrhu, da se le varuje „italijanski značaj“ naših mestnih oblasti. Prav dobro je pripomnil delavec Volčič: „Sami se gospoda nočejo učiti nobenega jezika, od slovenskega delavca-siromaka pa zahtevajo, naj ume poleg svojega materinega jezika, še drug, italijanski jezik“. Nestrpnost v soli, nestrpnost v uradih!

Pred poroto v Rovinju je stal te dni duhovnik Leopold Ivancič, zatožen radi poneverjenja in prevare. O tem nam poročajo iz Rovinja:

Porotniki so ga, kakor je bilo pričakovati že prvi dan obravnave oprostili z veliko večino. Le po kaka 2, 3, največ 4 glasovi so bili pri raznih jih stavljениh prašanjih za krivodo. Vsa stvar se je tekom obravnave obrnila na politično stran, Ivancič je namreč pristaš italijanske stranke. Dognano je bilo, da je pod njegovim upraviteljstvom zmanjšalo iz kase in fondov, katere je opravljala, preko 21.000 gld., ne ustrešni interes od kapitalov in druge malenkosti. Toženec priznal je primanjkljaj in niti ni skušal dokazavati, da je morda že pred njegovim upravljevanjem kaj manjšalo. On ni vedel nikakor opravičiti primanjkljaja, in je tudi priznal, da si je izposodil pri različnih osebah, od katerih pa ena za drugo ni vedela, ogromno svoto kakih 18000, katere je uložil v kase, da prikrije primanjkljaj. Tudi priznava, da tem osebam ni povedal pravi uzrok. Tožil se je, da so poslali za revizorja tako „nesimpatično“ osebo, kakor je Andrejčič, ter da bi reč gotovo drugače iztekla, ko bi kdo drugi prišel skontrirat

kaso. Simpatična oseba bi mu bila morda tak, katera sploh ne bi pregledala kase. — Kakor rečeno, se je s tem reč obrnila proti Andrejčiču in sploh dahnovi oblasti, ker je prišla revidirat kaso. Ko bi tega ne storila, nikdar se ne bi znalo, da kaj manjka. To je bilo že kaj važno pri laških porotnikih. — Kaj pa še, ko so priče, večinom iz Lošinja, izjavile, da je bil tožen zmirjal „prete exemplare“ da je užival vse simpatije in vso zaupanje Lošinjcev. — To je bilo dosti. — Pa priče se trdile še več: da bi namreč ubogi toženi kot župnik Lošinski gotovo plačal vse te dolbove, ker so dohodki Lošinske fare tako dobri. Nič ni uplivala opazka predsednikova, da se čudi, kako bi mogel človek, ki tekom 18 let administracije ni samo nič prihranil, ampak porabil še poleg najmanj 21000 gld., živeti od dohodkov in še plačati dolg. Porotniki so oprostili njihovega „prete exemplare“.

Policjsko. Zastopnik zavarovalne družbe „Milano“ prijavil je policiji, da mu je agent Aleksander P., stanovanči v ulici Giulia hšt. 35, poneveril 12 gld. 36 nvč. — Trgovka z jajci Marija Leksan prodala je pred kakimi dve meseci branjevka Uršič Čurman iz Boljuncu in Antonij Vitas iz Doline, 600 jajc, vrednih 21 gld. Žene so se pogodile, da branjevki placate jajca po jedem tednu. A minola sta dva meseca in branjevki ne le niste plačale svojega dolga, ampak izvabili Leksanovi še 40 gld. v gotovem denarju. Ker je trgovka sprevideala, da nikdar ne dobi svojih novcev, ovadila je stvar policiji. — Vratrju hiše št. 7. v ulici dei Forni odnesel je nepoznan tat suknjo in par čevljev skupno vrednih 15 gld. — Težaka Karla Jezerška iz Trsta so zaprli, ker so našli pri njem ukradene kave.

Najnovejše vesti.

Dunaj 7. Danes se je vrnila pri cesarju slovenska izročitev kardinalskih klobukov mitropolitu Sembratoviču in knezonadškofu Haillerju.

Dunaj 7. V odseku za službeno pragmatiko je izjavil grof Badeni, da uredba do uradnikov, ki jo je izdal prejšnje ministerstvo, sicer ni kršila nobenega zakona, pač pa ni bila primerna. Ministerstvo so pridobila podrejenim oblastim, da ne pričakujemo periodičnih poročil. Minister je prijavil zakonski načrt za uravnavo mirovin in za poznejše načrt za povisjanje plač. Tudi glede disciplinarnih predpisov pride pred zbornico predloga.

Dunaj 7. „Fremdenblatt“ je pooblaščen do izjave, da so neosnovane vesti o namestniški krizi na Češkem.

Carigrad 7. Vprašanje o drugih stacijskih ladijah še ni rešeno. Pričakovati je novih korakov velevlasti.

Pariz 6. Ko se je danes zaključila seja poslanske zbornice, ustrelil je nekdo z galerije v dvorano, zadel pa ni nikogar.

Trgovinske brzjavke.

Budimpešta. Pionica na jesen 7.12. 7.14. Pionica za spomlad 1896 6.86 — do 6.87. Oves za jesen — — — Rž za spomlad 6.16 — 8.18 Koruz za oktober — — — maj-juni 1896 4.45 — 4.48 Pionica nova od 78 kil. f. 6.70 — 6.80 od 79 kil. f. 6.75 — 6.85. od 80 kil. f. 6.80 — 6.85 od 81. kil. f. 6.90 — 7. — od 82 kil. for. 7. — 7.05. — ločen 5.60 — 8.25; proslo 5.40 — 5.75 rž nova 6.304.20 Ponudbe srednje nobenega kupca. Trg mlajšev, cena padajoče — Vreme: milo.

Praga. Noradisani sladkor f. 18.75 za januar 13.85, za maj 14.50 rastoče zopet.

Praga. Noradisani sladkor f. 18.75 za januar 13.85, za maj 14.50 rastoče zopet.

Hamburg. Santos good average za decembre 73.25 za marec 68.75 maj 67.75 cena mirna.

Novi Jork 6. V Novem Jorku se je v tem tednu redča zimska pionica podražila od 68%, cts. na 70% cts., koruz pa je padla cena na 34%, na 34% cts bushel.

Dunajska borsa 7. decembra 1895

	danes	včeraj
Državni dolg v papirju	100.25	100.40
v srebru	100.35	100.40
Avtstrijski renta v zlatu	121.95	121.20
v krounah	99.90	99.90
Kreditna akcija	3.79.25	3.74.50
London 10 Lst.	121.95	121.60
Napoleoni	11.92	9.65
20 mark	11.92	11.86
100 itali. lire	45.15	45.20

Tržne cene.

(Cene se razumejo na debelo in s carino vred.)

	Cena od for. do for.
Fiat: Koka	100 K. 13.50 14.—
Mandoloni	— — —
svetlorudeči	11.50 11.75
temnorudeči	11.50 11.70
kanaréč	— — —
bohinjški	12.75 13.—
beli veliki	10.25 10.50
mali	10. — 10.25
zeleni, dolgi	11.25 11.25
okrogli	— — —
mešani hrvatski	9. — 9.25
štajerski	— — —
Maslo fini štajersko	100 K. 76. — 78.—
Ječmen it. 10	9.75
8	10.75 —
6	12.25 11.—
Zelje kranjsko	7. — 7.25
Ropa	— — —
Krompir, štajerski	3.35 3.50

	100 K. 9.50	9.75
Leta, kranjska	— — —	— — —
Sph. ogerški	62. —	63. —
Mast ogerška	68. —	69. —
Kava Moeca	183. —	188. —
Ceylon Plant. flua	182. —	184. —
Peri	189. —	191. —
Java Malang	162. —	164. —
Portorico	182. —	184. —
Guatemala	158. —	160. —
San Domingo	162. —	164. —
Malabar Plant	— — —	— — —
native	— — —	— — —
Laguna Plant	— — —	— — —
native	— — —	— — —
Santos najfinji	142. —	143. —
srednji	138. —	139. —
srednji	132. —	133. —
ordinar	122. —	124. —
Rio oprani	143. —	144. —
najfinji	135. —	137. —
Sredkor Centrifugal I. vrste	31. —	— — —
Concasse	32. —	— — —
v glavah	33. —	33.50
razkosani	33. —	33.50
Bit italijanski fini	20. —	— — —
srednji	19. —	— — —
Japan fini AAA	15.75	— — —
srednji	15. —	— — —
Rangoon extra	13. —	— — —
L	11. —	— — —
II	9. —	— — —
Petrolej ruski v sodih	20.50	— — —
v zaboljih od 29 kil.	6.50	— — —
Ojce italijansko najfinji	59. —	61. —
srednje fino	54. —	56. —
bombažno, amerik.	32. —	33. —
dalmatinško	36. —	37. —
Limon Mesinski	zaboj	3. — 4. —
Pomaranče	— — —	3. — 5. —
Mandeljni Dalmatinški nove	100 K. —	— — —
Hari	73. —	75. —
Finjoli	100. —	102. —
Kotiči Dalmatinški novi	— — —	— — —
Pulješki	10. —	10.25
Grški v vencih novi	11.50	11.75
Slatinarne nove	13. —	13.50
Vamporil	23. —	24. —
Pelenovske srednje velikosti	43. —</td	

